

2025-03-28

**Svenska Fåravelsförbundets yttrande avseende betänkandet
Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56)**

Svenska Fåravelsförbundet, nedan benämnt SF, är en intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges fårföretagare. Föreningen har 24 länsföreningar och har idag ca 2500 medlemmar. Ett stort antal av landets får, finns i företag som drivs av medlemmar i Svenska Fåravelsförbundet.

Inledning

SF tackar för möjligheten att yttra sig avseende remissen med diarienummer LI2024/01638, SOU 2024:56, Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd. SF ser både utredningen och remissen som ett mycket viktigt steg i rätt riktning, när det gäller möjligheterna att få till förändringar som leder till ökad konkurrenskraft för svensk fårnäring framåt. Detta är den första statliga utredningen på väldigt länge, som så tydligt föreslår en mängd konkreta åtgärder för att främja svensk animalieproduktion. Det är avgörande att en stor del av de föreslagna åtgärderna nu blir genomförda. SF har också tagit del av LRFs remissyttrande och förslag till sortering av förslagen i betänkandet, och vi har valt att kommentera delar av betänkandet och i övrigt ställa oss bakom LRFs yttrande.

Behov av ökad svensk lammproduktion

SF instämmer med utredaren som beskriver att det finns mycket goda förutsättningar att producera mer inom alla produktionsgrenar. Detta stämmer väl för svensk lammproduktion, men självförsörjningsgraden av svenskt lamm är väldigt låg, vi når sällan 30 %. Under 2024 låg självförsörjningsgraden på endast 25 %. Vi har trots den låga produktionen, väldigt goda förutsättningar att producera lamm i Sverige avseende outnyttjad jordbruksmark, vatten och möjligheter att producera bra foder. Utredaren menar att med fortsatt strukturutveckling och insatser inom olika områden som regelförenkling och minskad administrativ börda, export, ekonomiska ersättningar, satsningar på forskning och innovation samt fokus på preferenser hos konsument och handel bedöms den svenska produktionen och konkurrenskraften kunna öka. Det är också viktigt att sänka produktionskostnaderna och öka användningen av ny teknik för att höja produktiviteten. För det krävs bland annat investeringar i stallbyggnader, enligt utredningen. Utredaren påtalar även att det är viktigt att all produktion värnas, även den som sker i befintliga besättningar där företagaren av olika skäl inte avser att utöka sin produktion. Att skapa förutsättningar för livsmedelsproduktion och företagande i hela landet är också angeläget, bland annat för livsmedelsberedskapen, framförs av utredaren. Här menar SF att svensk animalieproduktion som helhet, och i synnerhet svensk lammproduktion, är ett djurslag och en produktionsgren som vid en ökad konkurrenskraft och ökad produktion, kan utgöra en mycket viktig faktor för den svenska livsmedelsproduktionen och för Sveriges beredskap. Svensk fårnäring erbjuder en bredd av produkter som är mycket värdefull ur ett beredskaps- och självförsörjningsperspektiv. Djurslaget, dess produkter, produktionens behov samt mångfalden och diversifieringen i näringen, medför att lammproduktion är mycket lämplig för det svenska jordbruket med våra tillhörande förutsättningar. Men med minskande produktion från en sedan länge låg

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet

produktionsnivå, sitter vi just nu i en dålig situation. Det behövs ökad svensk lammproduktion, och för detta krävs i sin tur en stärkt konkurrenskraft.

Stor potential att öka svensk lammproduktion

En enkätundersökning av hur svenska lammproducenter ser på sin framtid, genomfördes inom ramen för Förstudie Svenskt Lamm, som finansierades via branschutvecklingspengar ([Slutrapport-forstudie-Svenskt-Lamm-FINAL-v2.pdf](#)). Studien slutrapporterades i april 2024 och enkätsvaren visar att det finns en vilja att utöka, utveckla och/eller vässa sin lammproduktion hos drygt 25 % av de som besvarade enkäten. Ca 15 % av de svarande signalerade att de kommer att avveckla sin produktion de kommande fem åren. Vi kan av enkätsvaren också konstatera att förutom ålder så är rovdjurssituationen och lönsamhet de tyngst vägande skälen till att man väljer att avsluta sin produktion. Sannolikt påverkar dessa faktorer också de som väljer att stanna kvar på nuvarande nivå, dvs de som undviker att utöka sin produktion, liksom för den bristande nyrekryteringen av unga lammproducenter.

Rovdjurssituationen är en ständigt debatterad fråga och en hämsko för svensk lammproduktion. Det är därför välkommet att utredaren valt att lägga fokus på både beskrivningen av situationen och att föreslå konkreta åtgärder för en rimligare rovdjurssituation sett ur svensk fårnärings perspektiv.

Åldern på lantbrukarkåren är hög generellt, och fårnäringen är inget undantag. Att lönsamheten i enkäten upplevs som ett hinder och anledning till avveckling är också väntat, men det ska också betonas att flera delar i enkätsvaren tyder på både framtidstro och potential för ökning. Att 25 % har planer på utveckling och/eller utökning är mycket positivt, det visar att det finns en framtidstro och ett driv hos svenska lammproducenter. För att få en hållbar ökad lammproduktion över tid, behöver det dock röjas så många hinder som möjligt. Det måste finnas långsiktiga förutsättningar för rationell produktion med låg administration. Lönsamhetsläget i fårnäringen är i dagsläget till stor del påverkad av den bristande konkurrensen när det gäller insatsvaror i produktionen, liksom av den bristande funktionen i våra livsmedelsmarknader. Fårnäringen idag är småskalig och förutsättningarna för förhandling är för många producenter små eller obefintliga. Leverantörer av insatsvaror konkurreras ut och det finns ofta inga valmöjligheter för en primärproducent vid försäljning av produkterna. Bristen på konkurrens i livsmedelskedjans olika led i kombination med en ständigt ökande regelbörda för primärproducenten, utgör i dagsläget en stor hämsko för fårnäringsens möjligheter att bedriva en så lönsam produktion att den kan ses som långsiktigt hållbar.

Vi har valt att från SF lista de för svensk fårnäring mest prioriterade åtgärderna nedan. I övrigt ställer vi oss bakom LRFs yttrande. Vi hänvisar även till LRFs yttrande för förtydliganden och mera utförlig argumentation för varje enskild del av de olika åtgärderna. Vi vill också betona att vi bedömer att samtliga åtgärder som utredaren valt att föreslå, är av vikt för en konkurrenskraftig svensk animalieproduktion. Att inom en snar framtid kunna genomföra de mest brådskande, är dock avgörande för att kunna vända trenden och skapa en situation som kan leda till ökad konkurrenskraft för svensk fårnäring.

Svenska Fåravelsförbundets lista på åtgärder som är brådskande

För detaljerad information och fårnäringens behov gällande de olika åtgärdsförslagen, ställer vi oss bakom och hänvisar till, LRFs remissyttrande. Vi har därför valt att endast kortfattat lista prioriterade åtgärdsförslag nedan.

- Regeringen tar initiativ till en översyn i syfte att föreslå höjda ersättningsnivåer till djurägarna för rovdjursavvisande stängsel inklusive underhåll och stängsling. Även ersättningen för skadade, saknade och dödade djur behöver ses över och höjas.
- Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att:
 - Minska det totala antalet bestämmelser på djurskyddsområdet samt, i högre utsträckning och där så är lämpligt och inte riskerar djurskyddet eller ojämlika förhållanden för djurägarna, införa ytterligare flexibilitet i Jordbruksverkets föreskrifter, till exempel genom fler målstyrda bestämmelser eller bestämmelser med villkor samt förenkla och så långt möjligt minska detaljeringsgraden.
 - Ta fram en årlig redovisning av resultatet av ovanstående arbete till regeringen.
 - Se över möjligheten att öka flexibiliteten i lagstiftningen när det gäller bete och utevistelse för får och nötkreatur i köttproduktion.
 - Se över möjligheten att förenkla och förtydliga kravet på transportörstillstånd vid transporter av egna djur.
- Inför rätt att bedriva skyddsjakt utan tillstånd från länsstyrelsen för markägare och jordbruksarrendatorer med jakträtt avseende rådjur, dovhjort och kronhjort, utöver vildsvin som nu får skyddsjagas utan tillstånd.
- Samtliga berörda myndigheter behöver även fortsättningsvis ha mycket tydliga uppdrag avseende produktionsfrämjande åtgärder, att minska djurägarnas administrativa börda samt förenkla och begränsa antalet bestämmelser i lagstiftningen. Uppdragen ska omfatta krav på samarbete mellan myndigheterna.
- Regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att så långt möjligt förenkla regelverket och minska administrationen för djurägarna vad gäller villkorad läkemedelsanvändning, ViLA.
- Regeringen ska fortsatt arbeta för att det enligt EU ska vara tillåtet med djurvälferdsersättningar för åtgärder som ingår i nationell lagstiftning och praxis men som går utöver EUs gemensamma djurskyddslagstiftning. Här vill vi utöver utredarens förslag lägga till att det hade varit positivt ur såväl ett konkurrenskraftsperspektiv som ur ett djurvälferdsperspektiv, att också låta lammen utgöra stödgrundande djurenheter som underlag för djurvälferdsersättningen.
- Regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att:
 - Undersöka möjligheterna och utforma förslag för att genomföra ekonomiska uppräkningsåtgärder för ersättningsnivåerna för

- djurvälfärdsersättningar samt undersöka möjligheterna att inom ramen för CAP införa fler djurvälfärdsersättningar.
- Undersöka möjligheterna och utforma förslag för att höja budgeten för investeringsstöden.
 - Se över startstödet till unga lantbruksföretagare och villkoren för stöden i syfte att framför allt förenkla handläggningen. Ta fram enhetskostnader för uppförande av stallbyggnader för fårproduktion.
- Utöver utredarens förslag som avsåg djurvälfärdsersättningar, investeringsstöd och startstöd fanns även ett förslag avseende att återinföra miljöersättning för vallodling inom CAP. Även detta är ett förslag som SF bedömer som brådskande men det är också ett av de förslag som omhändertogs redan under hösten 2024 då regeringen gav Jordbruksverket i uppdrag att lämna förslag på en ny miljöersättning för vallodling som skulle kunna införas i CAP från och med 2026. SF välkomnar detta men vill poängtera att det är olyckligt att förslaget är begränsat till de delar av landet där det inte lämnas kompensationsstöd. SF vill trots att förslaget redan finns framme, trycka på vikten av flera och högre ersättningar för markskötsel och foderproduktion. Det är av vikt att stöd och ersättningar inom CAP, framåt i större utsträckning, utformas så att de prioriterar aktivt brukande, produktion och företagsutveckling, och inte bidrar till inlåsnings effekter.
 - Ett förslag i utredningen finns om att regeringen ska fortsätta arbeta för en minskad vargstam. Även om det vid tidpunkten för remissen, redan ligger ett förslag från regeringen om minskad vargstam, så vill SF särskilt påtala vikten av att en sådan åtgärd blir verklighet. Fårnäringen är den i särklass värst drabbade näringen och det finns en stor uppgivenhet kring den nuvarande rovdjurssituationen. För fårnäringens del är det positivt att regeringen meddelat att referensvärdet för gynnsam bevarandestatus för vargen i Sverige ska sänkas från 300 till 170 vargar, och att Naturvårdsverket kommer att ges i uppdrag att rapportera det lägre värdet som gynnsam bevarandestatus till EU i juni 2025. Även om det lägre antalet, under förutsättning att det godkänns av EU, ska ligga till grund för hur många vargar som ska finnas i Sverige för att uppfylla EUs Art- och habitatdirektiv, så vill vi från SF betona, att det även vid ett lägre referensvärde är absolut nödvändigt med en fungerande skyddsjakt och en adaptiv förvaltning av vargstammen.
 - Regeringen ger Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, och Jordbruksverket i uppdrag att utreda möjligheten och konsekvenserna av att införa ersättning till djurägarna för förebyggande smittskyddsåtgärder samt utöka de offentliga ersättningarna för produktionsförluster, förstörda inventarier och sanering vid sjukdomsutbrott enligt epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) och lagen om provtagning på djur med mera (2006:806).

Remissyttrande från Svenska Fåravelsförbundet

- Konkurrensverket får i uppdrag att, med lämpliga tidsintervall, analysera marknadskoncentrationen och konkurrenssituationen i detaljist- och grossistled samt vid behov föreslå lämpliga åtgärder för stärkt konkurrens.

Sammanfattning

Svenska Fåravelsförbundet ser fram emot omgående genomförande av flera av de åtgärder som föreslås i utredningen. I vårt remissyttrande listar vi de åtgärder som vi anser har störst betydelse för fårnäringen. Vi anser att åtgärder som leder till förenkling, minskad administration och långsiktigt goda politiska förutsättningar för både unga nystartare och befintliga producenter, har förutsättningar att skapa ökad konkurrenskraft med gott djurskydd, och därmed ökad svensk lammproduktion. Vi anser också att de åtgärder som har utrymme att ge snabb effekt genom stärkt lönsamhet hos primärproducenten, bör prioriteras först.

Gudrun Haglund-Eriksson

Ordförande Svenska Fåravelsförbundet

Bengtstorp

694 98 Närkesberg